

Themareeks 21-22: Trajecten in het hoger onderwijs

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

BIJEENKOMST 4
WOENSDAG 13 APRIL 2022
10.00 – 11.30 uur (online)

TRAJECT

Ad → CERTIFICATEN (NIVEAUS 6 EN 7) + WERKEN → BACHELOR+MASTER

21 maart 2022

Inleiding

De eerstvolgende bijeenkomst in de ThemaReeks is eigenlijk wel bestemd voor een aantal 'fijnproevers'. We bedoelen daarmee degenen die binnen het hoger onderwijs, in het algemeen en bij hogescholen, betrokken zijn bij het zoeken naar een wijze waarop in de komende jaren valt in te spelen op andere, nieuwe, creatieve en innovatieve vormen bij het invullen van leerlijnen. Je kunt het ook de makers van het beleid noemen, goed observerend wat een effectieve strategie van een hogeschool kan zijn dienaangaande.

Ze kunnen werkzaam zijn op instellingsniveau, maar grote hogescholen kennen dergelijke experts ook bij afdelingen en faculteiten die gebaat zijn bij het doorvoeren van veranderingen om aldus te voldoen aan de vraag van de arbeidsmarkt, van werkenden die scholing combineren met een baan (en dan ook een loopbaan) en van personen die een traject 'met kansen' op het oog hebben.

Het zal dus wel een klein groepje zijn dat op 13 april met elkaar gaat uitzoeken wat het betreffende traject aan winst kan opleveren voor alle betrokkenen, en of het binnen de huidige kaders voor het hoger onderwijs mogelijk is om er een plek voor vrij te maken. Maar het is wel een uitdaging.

Het traject onder de loep

Het gaat, zoals in de kop van deze nieuwsbrief staat, om een traject dat er op het eerste gezicht vreemd, ingewikkeld en opmerkelijk uit ziet. Het is een combinatie van deeltrajecten die niet zo zeer op zich een natuurlijk geheel vormen:

- Eerst een Ad-opleiding afronden...
- Vervolgens gaan werken en in combinatie met de baan gaan behalen van certificaten (kwalificaties rond scholing, training en onderwijs) die bij voorkeur aan de niveaus 6 en 7 van ons NLQF (het Nederlandse kwalificatieraamwerk) zijn gekoppeld...
- Om daarna te kiezen voor een geïntegreerd programma dat is ingericht voor het behalen van de graden Bachelor en Master.

Verderop gaan we die aanpak verder uiteen rafelen en stapsgewijs toelichten. In deze nieuwsbrief doen we het globaal, om over een paar weken nog wat verder naar de details te kijken en een agenda te presenteren voor de bijeenkomst op 13 april.

Online

De bijeenkomst vindt online plaats. De verwachting was dat de resterende bijeenkomsten fysiek zouden gaan plaatsvinden, maar op basis van de eerste drie hebben we besloten ze toch online te houden. Zo kunnen er meer mensen meedoen, zonder extra kosten en investering in tijd.

Aanmelden

Deze bijeenkomst op 13 april is gratis bij te wonen, via Zoom. U kunt zich aanmelden door een mailtje te sturen naar info@leido.nl met vermelding van uw naam en organisatie.

Uw vragen kunt u daarbij ook opnemen.

Verdere toelichting op het traject

Het is een traject waarbij nadrukkelijk wordt gefocust op de doorgroei naar hogere niveaus nadat iemand de Ad-opleiding heeft afgerond. Er zijn dan eigenlijk drie opties: doorgaan voor het behalen van de bachelorgraad, gaan werken zonder te kijken naar verdere scholing, of een baan gaan zoeken waarbij in samenspraak met het bedrijf of de organisatie kan worden bezien welke niet-formele kwalificaties zich lenen om met de werkzaamheden te worden gecombineerd teneinde volgende stappen in een loopbaan te kunnen zetten.

Fase 1: Na de Ad werken en scholing combineren met een baan

Het zijn in zo'n geval min of meer logischerwijs in te vullen scholingstrajecten die in het verlengde van de behaalde Ad liggen en complementair zijn met hetgeen binnen de baan wordt gedaan. Ze zijn dus duidelijk functiegericht. Deze trajecten leiden tot een certificaat ('bewijs') die behoort bij een kwalificatie op een bepaald niveau. Het zal steeds meer gebruikelijk worden om daarvoor trajecten te nemen die door de aanbieder ervan zijn ingeschaald in het NLQF, via de daarvoor bestaande procedure. Maar het kunnen ook delen van formele opleidingen zijn die in een private setting worden verzorgd en daarmee naar een niveau (of tussen twee niveaus in) zijn te herleiden. Ook kan het zo zijn dat de bedrijfstak (branche, werkgeversorganisatie, beroepsvereniging) een eigen functiehuis kent en op basis daarvan met een keten van 'business academies' en 'bedrijfs-scholen' scholing aanbiedt, passend bij herkenbare functies en bijpassende werkzaamheden.

Betrokkenheid hogescholen bij certificaten (niveaus 6 en 7)

We praten dus over iemand die na de Ad bewust zoekt naar een werkgever die bereid is om de baan te laten combineren met scholing, met het behalen van certificaten. Daarbij is dan de vraag wat de rol van hogescholen kan zijn. Bekostigde hogescholen hebben geen mogelijkheden om delen van formele opleidingen bekostigd aan te bieden, dus er een 'dual deeltraject' van te maken. Private hogescholen mogen dit wel en hebben reeds vaak met veel bedrijfstakken, branches en grote bedrijven ('conglomeraten...') afspraken gemaakt over een vorm van samenwerking die zich richt op allerlei vormen van scholing.

Maar zullen bekostigde hogescholen gaan onderkennen dat een Ad'er na twee jaar studeren nog twee jaren bekostiging met zich meebrengt... en het recht heeft om bij het doen van een bacheloropleiding het wettelijk collegegeld te betalen? Zullen ze op basis daarvan gaan bezien of kunnen en willen samenwerken met private partner-hogescholen om dit type kwalificaties te verzorgen en op die manier met deze doelgroep contact te kunnen houden?

Echter, het is ook denkbaar dat ze zullen gaan onderzoeken in hoeverre binnen de hogeschool, onder de eigen naam, een aanbod valt te ontwikkelen met spin-off-programma's en dus kwalificaties die afgeleid zijn van formele opleidingen, en deze te gaan koppelen aan het NLQF. Uiteraard mogen die alleen onbekostigd in de markt worden gezet.

Het is wel de vraag welke 'grenzen' hierbij moeten worden opgezocht met het oog op de afspraken die rond 'helderheid' zijn gemaakt door de overheid met hogescholen en universiteiten. Daarvoor zijn regels en kaders die kunnen worden besproken op 13 april.

Fase 2: Behalen van een Bachelor en Master binnen een samenhangende leerweg

We bespreken een traject dat niet echt voor de hand ligt binnen het stelsel, als zodanig niet opgenomen in de wet- en regelgeving. Ook zijn er nog geen experimenten aan gewijd. Dus met de groep moeten we op 13 april bezien of er aanleiding is om toch hiervoor met voorstellen te komen, met het aandragen van voldoende argumenten.

We moeten ons dan tevens realiseren dat het gaat om een traject dat heel bewust na de Ad een aanvang neemt, als daarvoor de omstandigheden worden geschapen. Veel landen kennen reeds leerwegen waarbij verschillende vormen en varianten aan elkaar worden gekoppeld, zeker als gaat om het combineren van formeel onderwijs, private opleidingen en 'work-based learning'.

Er komt dus een moment waarop iemand een aantal beroepsgerichte certificaten heeft behaald en kan worden geconstateerd – in samenspraak tussen de persoon en de werkgever – dat het voor

alle partijen interessant is om terug te keren naar het formele systeem. Dat is in eerste instantie met het oog op het behalen van de bachelorgraad, maar vervolgens ook (zo is onze gedachte) gericht op het meteen gaan doen van een opleiding voor een 'Professional Master'. Het is daarmee een geïntegreerd programma, mede om duidelijk te maken dat binnen het hbo de Bachelor en de Master in samenhang met elkaar een eigen waarde en positie verdienen. Dat is vergelijkbaar met wat er bij universiteiten gebeurt, met de koppeling van de Bachelor en de Master.

Deze tweede fase laat zich karakteriseren door de volgende kenmerken:

- De persoon schrijft zich in bij een hogeschool als een duale student.
- De ontvangende hogeschool biedt een programma aan waarbij binnen een jaar de graad Bachelor is te behalen, op basis van het geven van vrijstellingen voor de eerder behaalde certificaten op de niveaus 6 en 7 van het NLQF dan wel op grond van de relevantie voor het betreffende werkveld en de status van de aanbieder(s).
- Tevens wordt aan dit jaar een programma gekoppeld van een jaar of anderhalf jaar (afhankelijk van het werkveld en de type functies) dat leidt tot de graad Master. Waar mogelijk worden er vrijstellingen gegeven op basis van de behaalde certificaten op niveau 7.
- Tijdens het afronden van de Bachelor worden ook reeds onderdelen gevolgd van het masterprogramma.

Uiteraard zijn zowel het bachelor- als het masterprogramma geaccrediteerd door de NVAO. Het gaan werken met een dergelijk gecombineerd traject betekent echter dat er nadere regels en kaders nodig zijn. Daarvoor kan in de verdere uitwerking ervan worden gezien op welke punten dient te worden ingezoomd.

Aspecten die we zeker gaan meenemen

In bovenstaande beschrijving van het traject, met twee fases na het behalen van de Ad en het starten in een baan met het oog op het volgen van scholing, zitten allerlei aspecten die in ieder geval aandacht verdienen. We zetten hiervan een aantal op een rijtje. In de volgende nieuwsbrief, voorzien voor 6 april, werken we die aspecten in ieder geval verder uit.

- Er moeten voldoende mogelijkheden zijn voor bedrijven om hieraan mee te doen en het is nodig om te bezien in hoeverre afspraken te maken zijn met werkgeversverenigingen, branche-organisaties en beroepsverenigingen over het vormgeven van dit traject.
- Bekostigde hogescholen kunnen een financieel belang hebben bij dit traject aangezien iemand die een Ad heeft behaald, in het algemeen nog 1 of 2 jaren bekostiging 'met zich meeneemt' voor de Bachelor. Daarnaast kan het in bepaalde gevallen gaan om een bekostigde Master. Er kan dus beleid op worden gevoerd.
- Voor dit traject dienen hogescholen structurele contacten met bepaalde delen van het werkveld te hebben. Daarvoor kan een format worden gehanteerd, samen met een vorm van 'alumni-tracking'.
- Indien personen zich inschrijven bij een bekostigde hogeschool betalen ze voor de Bachelor het wettelijk collegegeld. Dat kan een interessante optie zijn voor de betrokkenen vanuit het werkveld.
- Het is de vraag of het aanbieden van de combinatie Bachelor-Master aantrekkelijk genoeg is.
- De certificaten worden privaat aangeboden. Het is goed om te bezien wie dan de aanbieders van de kwalificaties zijn en op welke wijze het niveau en de kwaliteit worden geborgd.
- Er is sprake van een integratie van een bachelor- en masteropleiding. Deze combinatie zal ook als geheel extern dienen te worden geborgd.
- Er kan een format worden opgesteld voor het traject, met afspraken over de lengte van fase 1 na de Ad, om alles goed te kunnen plannen.

Dus...

Het onderhavige traject binnen het Nederlandse onderwijsstelsel kent een vormgeving waarbij veel partijen zijn betrokken. Dat vraagt om een duidelijke afstemming met elkaar over de cruciale 'scharnieren' binnen het traject. Het is ook duidelijk een vernieuwing binnen het systeem ten gevolge van de invoering van de Ad en het feit dat bezitters van dit diploma niet allemaal opteren voor het direct doorgaan voor de Bachelor. Maar ze vormen wel een doelgroep daarvoor. Dan moeten er ook aanvullende arrangementen kunnen worden gehanteerd. Dit traject kan een voorbeeld zijn.